

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

Т.Ф. Бірюкова

_____ (підпис)

« _____ » _____ 2024

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

підготовки магістрів
денної форми здобуття освіти
освітньо-професійна програма «Політологія»
спеціальності 052 «Політологія»
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

ВИКЛАДАЧ: Лепська Наталія Володимирівна, к.політ.н., доцент, доцент кафедри
політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціології

Протокол № 1 від “28 ” серпня 2024 р.
Завідувач кафедри соціології

_____ (підпис)

Є.Г. Цокур

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

_____ Є.Г. Цокур

2024 рік

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

Зв'язок з викладачем:

E-mail: lepskanv@gmail.com

Телефон: (061) 289-12-74 (кафедра політології)

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення); Telegram, Viber (групові чати дисципліни)

Кафедра: політології, 4 корп. ЗНУ, авд. 310, вул. Дніпровська, 33а

1. Опис навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Актуальні проблеми сучасної політичної науки» є вироблення у студентів-магістрів системи логічно завершених базових знань щодо ключових проблем сучасної політичної науки як в теоретичній, так і в практичній її площині. **Основними завданнями дисципліни** є: ознайомлення з провідними вітчизняними та зарубіжними політологічними школами; засвоєння знань про кращі світові практики політологічного аналізу; вивчення та опанування новітніх досліджень державотворення, громадянського суспільства, електоральної політики, інформаційного суспільства, політичного прогнозування та проектування, геополітичних процесів та технологій трансформації сучасного світоустрою тощо.

Курс «Актуальні проблеми сучасної політичної науки» є складовою частиною вивчення політології. Сучасний політичний світ, глобалізація світових процесів, і зокрема політичних, потребує від людей, які вирішили пов'язати своє життя з політичною наукою, чіткої, активної та своєчасної орієнтації в стрімкому плині сучасних політичних подій, вміння виокремлювати, формулювати та встановлювати закономірності, норми, шляхи розвитку цих подій та процесів. Навчальна програма дисципліни «Актуальні проблеми сучасної політичної науки» відображає сучасні досягнення світового та вітчизняного гуманітарного знання в усьому спектрі його наукових спрямувань, охоплює основну проблематику сучасної політичної науки. Це, зокрема, предмет, метод політології, понятійно-категоріальний апарат сучасної політичної науки; еволюція політики як суспільного явища, історія політичної думки; проблеми функціонування політичного життя, утвердження громадянського суспільства і демократії, правової та соціально орієнтованої держави; функціонування політичної системи та її інститутів; питання політичної свідомості і культури; проблеми світового політичного процесу і міжнародних політичних відносин; геополітика; напрями і способи політичного прогнозування.

У концептуальному, інформаційному і логічному плані даний курс тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як «Сучасна українська та зарубіжна політична думка», «Теорія поділу влади», «Стратегія політичного розвитку України».

2. Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Семестр	1-й	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	20 год.	

Семінарські заняття	10 год.	
Практичні заняття		
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	60 год.	
Консультації	особисті – четвер, з 14:30 до 16:00, IV корпус, ауд. 310; дистанційні – Zoom, за попередньою домовленістю Запис на консультації: lepskanv@gmail.com та у приватних повідомленнях https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=652	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=652	

3. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Результати навчання та компетентності	Методи навчання / форми і методи оцінювання
1	2

<p>ЗК01. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.</p> <p>ПР 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.</p> <p>ПР02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань</p>	<p><i>Методи навчання:</i> розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, метод ретроспекції, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом.</p> <p><i>Контрольні заходи:</i> тестування в системі Moodle, аналітично-пошукове завдання</p>
<p>ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми. СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти.</p> <p>СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.</p> <p>ПР 04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.</p>	<p><i>Методи навчання:</i> розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, метод ретроспекції, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом.</p> <p><i>Контрольні заходи:</i> тестування в системі Moodle, аналітично-пошукове завдання</p>

<p>ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ЗК03. Здатність розробляти проекти та управляти ними. СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному рівні. СК08. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати політологічні дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості. ПР 05. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог. ПР 08. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.</p>	<p><i>Методи навчання:</i> застосовуються технології: інформаційні, E-learning, дистанційного навчання, проблемного навчання, навчання за технологіями case-study, дискусій і багатосторонніх дебатів, проектного навчання. <i>Контрольні заходи:</i> тестування в системі Moodle, індивідуальне дослідницьке завдання аналітичного характеру: написання есе; завдання на порівняльний аналіз; захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів</p>
<p>ЗК08. Здатність спілкуватися іноземною мовою СК09. Здатність брати продуктивну участь у науковому співробітництві як на національному, так і міжнародному рівнях. ПР 03. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері політології.</p>	<p><i>Методи навчання:</i> розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, робота з іноземною літературою. <i>Контрольні заходи:</i> опитування на семінарських заняттях; розробка та захист індивідуального дослідницького завдання</p>

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сучасна політологія: проблематика в дослідженнях базових засад та категорій

Предмет, метод сучасної політичної науки як наукова проблема

Предмет політології. Політологія та інші галузі суспільствознавства. Політологія як інтегративна наука та суміжні галузі політичного знання: політична соціологія, політична філософія, політична психологія, політична історія, політична географія, політична антропологія, політична семантика. Закони, принципи і категорії політичної науки. Теоретичний та емпіричний рівні політологічного знання. Багатовимірність системи методів політологічного пізнання: філософські, загальнонаукові і спеціальні. Методика конкретних політологічних досліджень. Вселюдське та національне в політології.

Основні завдання та функції політичної науки. Політика як наука, мистецтво та праксеологія. Основні функції політики: визначення цілей суспільного розвитку, збереження стабільності соціуму, розподіл ресурсів, управління і регулювання суспільних процесів, соціалізація особи Суб'єкти та об'єкти політики. Політика насильства і примусу. Правова і соціально-спрямована політика. Ознаки і принципи сучасного цивілізованого політичного процесу. Політика як мистецтво можливого, суб'єктивного бажаного і об'єктивно необхідного. Проблема типологізації політики. Політика як система суспільних відносин. Взаємозв'язок і взаємозумовленість різновидів політичної свідомості та діяльності.

Національні політологічні школи у дослідженнях інституціонального розвитку західних країн

Поняття національних шкіл та стилів в дослідженні політичного розвитку країн. Історичні особливості розвитку англосаксонської та європейсько-континентальної шкіл сучасної західної політології. Прагматизм англосаксонської політології та раціоналізм європейсько-континентальної політології. Емпіричний та прикладний характер

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

англосаксонської політології. Абстрактний теоретичний характер європейської континентальної політології. Подолання обмежень в обох школах західними авторами. Постмодерн у сучасній політології, його прояв у політичній теорії та дискурсивних суспільствознавчих практиках. Ідеї постмодернізму у розумінні сучасних політичних процесів у світовій політиці та прогнозуванні перспектив подальшого цивілізаційного розвитку.

Особливості англосаксонського стилю дослідження політики. Сучасна американська політична наука та її методологія. Академічна політологія в США. Міждисциплінарні дослідження в сучасній політології. Специфіка німецької та французької шкіл політичної думки.

Вітчизняна політологія к. ХХ ст. – поч. ХХІ ст., особливості сьогоденної української політичної науки. Утвердження політології як навчальної вузівської дисципліни, розвиток фундаментальних досліджень (філософія та соціологія політики, конфліктологія, етнополітологія, партологія, кратологія, прикладна політологія та ін.). Підвищення ролі і значущості науки про політику на сучасному етапі світового соціального розвитку, політичного і духового оновлення України

Проблема влади в сучасних політологічних дослідженнях

Влада як явище суспільного життя. Концептуальні підходи до проблеми політичної влади (Р. Даль, Т. Парсонс, М. Вебер, М. Кроз'є). Сутність політичної влади та її головні властивості: верховенство, суверенітет, авторитарність, відповідальність, примусовість. Функції влади. Співвідношення державної і політичної влади.

Обумовленість політичної влади соціально-економічними і культурними чинниками (власність, мораль, право та ін.). Ресурси, межі і сила влади. Структура владних відносин і механізм здійснення політичної влади. Політичне панування і легітимність. Влада як співвідношення панування і підпорядкування між соціальними групами. Джерела влади та її носії. Авторитет і легітимність влади. Праця Ніла Фергюсона «Площі та вежі».

Політична влада і політична організація, шляхи їх взаємодії. Аналіз владних відносин в сучасній Україні: взаємодія виконавчої, законодавчої та судової гілок влади, проблеми їх взаємодії.

Демократія і демократизація політичного життя як актуальна проблема сучасної політичної науки

Сутнісні риси демократії як процесу, способу організації і функціонування суспільно-політичного життя та форми здійснення влади. Багатоаспектність демократії як соціально-політичного і правового явища (народовладдя; ідея і світоглядна орієнтація різних соціальних груп; принцип, метод і режим функціонування відповідних соціально-політичних систем; форма держави; спосіб організації діяльності громадських організацій; єдність прав і обов'язків громадян).

Політичний плюралізм як універсальний спосіб забезпечення демократії. Діалог, гласне обговорення проблем, різноманітність форм власності, взаємне врахування суперечливих інтересів і переконань різних суб'єктів політичного процесу, досягнення політичного консенсусу. Демократичні принципи і процедури підготовки, прийняття і впровадження в життя політичних рішень.

Основні концепції демократії: класична, ліберальна, соціальна, представницька, плюралістична, елітарна, плебісцитарна, партиципаторна та ін. Феномен деліберативної демократії. Електоральна демократія: сутність феномену та перспективи впровадження в політичній практиці. Проблема громадської участі в державотворчих процесах. Теорія безшумної (тихої) революції Р. Інглхарта та її роль в активізації процесів демократизації. Інститут держави в сучасній політичній науці. Роль держави в суспільних перетвореннях. Проблема взаємодії держави та громадянського суспільства в сучасній політичній науці. Пошуки шляхів демократизації політичних систем. Соціальна та етнічна гетерогенність сучасних політичних систем та загроза стабільності демократичних

режимів. Американська політологія про перспективи демократії. Тімоті Снайдер та його праця «Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка». Енн Епплбаум та її доповідь «Корпорація «Автократія»».

Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми сучасної світової політики та геополітики

Проблематика глобалізації в сучасних геополітичних дослідженнях

Сутність, основні елементи і функції глобалізації. Сучасні концепції та парадигми глобалістики і глобалізації політичного, економічного і соціального розвитку, їх еволюція. Теоретичні та методологічні проблеми сучасної глобалістики. Тенденції глобалізму і альтернатива глокалізму в сучасній світовій економіці та процесах розвитку. Особливості геополітичного виміру глобалізації. Взаємозв'язок економічної, політичної, інформаційної і культурної глобалізації. Основні світові глобальні проблеми та шляхи їх вирішення. «Світове співтовариство» і його суб'єкти. «Світовий уряд»: міфологема чи реальність. Феномен «глибинної держави» («deep state») Давоський економічний форум та феномен «давоської культури». Клаус Шваб та його праця «Четверта промислова революція». Феномен макдональдизації в однойменній праці Дж. Рітцера. Трактатування глобалізації в геополітичних доктринах сучасності. Концепція кінця історії (Ф. Фукуяма). Концепція «однополярного світу» (З.Бжезинський, С. Телботт, М. Олбрайт). Світ-системний аналіз (І. Валлерстайн). Істернізація в Азії та поза її межами. Концепція діалогу цивілізацій у «багатополярному» світі. Тенденції розвитку світової системи: глобалізація і регіоналізація в політичному аспекті. Феномен «істернізації». Концепція істернізації Гідеона Рахмана в однойменній праці. Євроцентристська і західноцентристська концепція світу. Пандемія COVID-19 і її вплив на процеси глобалізації. Постпандемічний світ та майбутнє глобалізації. Праця Ф.Закарія «10 уроків для світу після пандемії».

Проблема лідерства США к. XX ст. – поч. XXI ст. в сучасних дослідженнях світової політики.

Процес становлення США як світової геополітичної держави: від «доктрини Монро» до «широкої експансії» XX в. Стратегічні концепції унілатералізму, «програмуючого лідерства». Події 11 вересня 2001 і зміни в геополітичній стратегії США. «Доктрина Буша». Особливості американської геополітики за президентства Б. Обама. Доктрина Трампа – «Америка понад усе!». Праця Бена Шапіро «Як зруйнувати Америку за три прості кроки». Геополітика США по відношенню до країн Європейського Союзу. Геополітика США в Індотихоокеанському регіоні. Геополітичні відносини США та Китаю. Феномен «пастки Фукидіда». Праця Г. Аллісона «Приречені воювати». Роль США у формуванні нових стратегічних альянсів проти Китаю QUAD та AUKUS. Країни Африки в геополітичній стратегії США. Росія і пострадянський простір в геополітиці США поч. XXI ст. Російсько-українська війна та зміцнення стратегічного партнерства США та України у війні проти російської військової агресії.

Проблематика світового порядку в сучасних міжнародних відносинах та геополітиці.

«Сила» та «міць» держави в класичній та сучасній геополітичній думці. Теорія Дж. Ная про soft power, hard power та smart power. Різновиди геополітичної сили: військова, політична, економічна, культурна, нормативна сили. Військова та невійськова сила у врегулюванні геополітичних конфліктів: історія, сучасність та подальші перспективи. Сучасні моделі дипломатичної діяльності. Геополітичні центри сили та структури впливу. Моделі балансу сил в сучасних дослідженнях світової політики та міжнародних відносин. Концепції балансу сил Г. Моргентгау, К. Волтца, Р. Арона, Х. Булла. Феномени новітньої багатополярності, геополітичного плюралізму, «багатополюсного світу» та безполярності. Світовий порядок як силова структура світу та віддзеркалення балансу сил. Проблематика світоустрою у праці Генрі Кіссінджера «Світовий порядок». Роль лідера і ядра глобальної політичної системи у

використанні геополітичних технологій. Феномен держави-вигнанця та клієнтської держави в геополітиці. Лімітроф та лімітрофізація. Різновиди геополітичних технологій у зміні сучасного світоустрою. Річард Хаас та його праця «Розхитаний світ». Україна в системі моно- та мультиполярного світу. Російський націонал-шовінізм та фундаменталізм і формування української національної ідеї. Динаміка трансформацій суспільних відносин в Україні та світовий досвід. Проблеми та шляхи інтеграції України в європейське і світове співтовариство. Війна Росії проти України та прогнози змін в системі світового порядку після російсько-української війни.

Схід і Індо-Тихоокеанський регіон у сучасних дослідженнях світової політики та геополітики.

Традиційна парадигма ролі Сходу у світовій геополітичній системі. Альтернативи геополітичної стратегії країн Сходу: фундаменталізм, традиціоналізм або лібералізація. Внутрішньосистемні геополітичні процеси в східних суспільствах. Формування нової азійської моделі і нової азійської ідеї. Становлення азійської цивілізації на основі конфуціанства, даосизму і буддизму Махаяни. «Азійська демократія» і азійські цінності як фактор відродження азійської свідомості у викликах країнам Європи і США. Концепції «азіатизації» і «тихоокеанізації» у формуванні моделі азійського регіону як рівновеликого Заходу. Неурядові організації країн Азійсько-Тихоокеанського регіону у процесах його інтеграції. Праця Джо Стадвелла «Чому Азії вдалося».

Сутність геополітики Китаю. Особливості становлення китайської цивілізації і її місце на геополітичній мапі світу. Специфічні умови розвитку Китаю. Демографічна політика КНР. Інтеграція у «Великий Китай». Проблеми Тибету, Синьзцяну і Маньчжурії в контексті ймовірного сценарію «геополітичної декомпозиції» Китаю. Проблема Тайваню і політика «Одна країна – дві системи». «Тибетська геополітична гра». Проект «XXI століття – століття китайської цивілізації». Китай в працях сучасних дослідників: Франк Зірен «Майбутнє? Китай!», Деніел Белл «Китайська модель. Політична меритократія та межі демократії».

Японія у пошуках нової ідентичності. Чинник вестернізації у формуванні японської ідентичності. Пацифізм та ревізіонізм в сучасній японській політиці. Політика Сіндзо Абе в контексті трансформації ідентичності Японії. Взаємовідносини Японії і США і проблема національної безпеки для Японії, японо-американський воєнний альянс. Вплив Японії на сучасні геополітичні процеси. Праці Сергія Корсунського «Зовнішня політика в епоху трансформацій», «Як будувати відносини з країнами Азії», «Як нації відновлюються: досвід Східної Азії».

Змістовий модуль 3. Актуальні проблеми політичної прaxeології.

Інформаційні технології в сучасних політологічних дослідженнях.

Інформаційний простір як об'єкт управління в системі державної інформаційної політики. Праця Олександра Барда і Яна Зодерквіста «NETократія: нова правляча еліта і життя після капіталізму». Технології інформаційного впливу у соціальних системах. Сучасні інформаційні технології і політичне життя. Аналіз інформаційного ринку. Сутність, специфіка, роль засобів масової інформації. Політизація ЗМІ та медіатизація політики. Державна інформаційна політика як частина системи державного управління. Сутність розробки національної інформаційної політики. Організаційна та аналітична робота з пресою. Медіа-рілейшнз: сутність, функції. Інформаційне партнерство. Загальні аспекти зарубіжного досвіду інформаційної політики. Американський досвід розвитку інформаційної інфраструктури. Канадський досвід побудови інформаційної політики. Інформаційна політика країн ЄС. Організація та впровадження інформаційної політики в Китаї та Японії. Фінська модель побудови інформаційного суспільства. Модель Силіконової долини. Організація і управління інформаційно-політичною діяльністю в системі міжнародних відносин. Інформаційна безпека. Механізми реагування на загрози інформаційній безпеці. Інформаційне протиторство,

інформаційна експансія, інформаційна війна, інформаційний тероризм. Інформаційна акція, інформаційна атака, інформаційна операція, інформаційна кампанія. Інформаційно-психологічна протидія, контроль каналів передачі інформації, система моніторингу та прогнозування негативних інформаційно-психологічних впливів. Праця Юрія Когута «Кібербезпека та ризики цифрової трансформації компаній».

Політичний конфлікт та війна у фокусі уваги сучасної політичної думки.

Сучасна теорія конфліктів та її специфіка.. Перехід конфліктології від загальнотеоретичних досліджень та аналізу фундаментальних категорій і до прикладних аспектів; від пояснювальних функцій до конструктивних дій. Особливості сучасних політичних конфліктів. Передумови виникнення та стадії політичних конфліктів. Стратегія, тактика та стилі поведінки в конфліктах. Сучасні методи врегулювання конфліктів. Основні наукові школи та підходи до вирішення політичних конфліктів. Роль міжнародних організацій та інститутів. Принципи, методи і методики вирішення політичних конфліктів. Зв'язок з прикладною політологією. Правові шляхи врегулювання політичних конфліктів на прикладі європейських країн. Насильницькі та ненасильницькі засоби впливу та примусу в суспільному житті. Проблема колективної безпеки держав і народів. Збройний конфлікт як особлива стадія політичного конфлікту. Відмінні ознаки між конфліктом та війною. Сутнісна характеристика поняття «агресор» у збройному політичному конфлікті та війні. Причини війн у XX та XXI століттях. Традиційні класичні та сучасні війни. Стратегічна логіка війни і миру. Мова війни. Особливості сучасних війн. Гібридні війни. Праця Мері Келдор «Старі та нові війни. Організоване насилля в глобальну епоху». Російська агресія проти України та специфіка російсько-української війни. Праці Б. Парахонського та Г. Яворської «Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл», В. Горбуліна «Світова гібридна війна: український фронт».

Інформаційні війни в сучасних політологічних дослідженнях.

Інформаційна війна як форма протиборства сторін. Причини виникнення та принципи інформаційних війн. Логіка інформаційної війни. Механізми інформаційної війни як сукупність правил і процедур прогнозування, планування, виділення ресурсів і стимулювання її ведення, спрямованих на досягнення певної мети. Програма інформаційної війни і основні принципи менеджменту інформаційних війн. Архетипи інформаційних війн як образ, спрощена модель її ведення в уяві людини, її психіці. Інтелектуалізація інформаційних війн шляхом введення адаптивних архетипів, що спрощують розуміння реальних політичних процесів. Типи інформаційних війн: політичні, дипломатичні, фінансово-економічні і військові. Геополітичне інформаційне протиборство. Інформаційно-технічне і інформаційно-психологічне протиборство. Інформаційна зброя. Об'єкти інформаційних впливів. Інформаційне протиборство у світовій політиці на стратегічному рівні. Управління інформацією в умовах кризових ситуацій в міжнародних відносинах. Аналітика в інформаційних комунікаціях. Інформаційні атаки. Технології спіндокторінгу в умовах кризи інформаційного супроводу міжнародних відносин. Роль експертів і консультантів в управлінні інформаційними потоками. Каналізування суспільної думки в технологіях антикризового інформаційного менеджменту. Праця Сергія Гурієва та Денієла Трейсмана «Спін-диктатури. Як змінюється обличчя тиранії в XXI столітті».

Розвідка і шпіонаж як методи інформаційних війн. Фальсифікація історії як метод інформаційного протиборства держав. Специфіка сучасних інформаційних війн у міжнародній політиці на прикладі провідних акторів міжнародних відносин (США, Росія, Китай, Німеччина, Франція і т.д.). Україна в системі інформаційних війн сучасної світової політики. Праця Дмитра Кулеби «Війна за реальність. Як перемагати у світі фейків, правд і спільнот».

Змістовий модуль 4. Проблематика майбутнього в дослідженнях сучасної політичної думки.

Прогностика та проблеми політичного прогнозування в сучасній науці.

Основні категорії та інструменти політичного прогнозування. Параметри прогнозів. Активні та пасивні прогнози. Самоздійснювані та самоспростовувані прогнози, їх специфіка та технологічна спрямованість в політичній сфері суспільства. Прогностичні ефекти. Еволюція прогностичного потенціалу в науково-дослідницькій та експертно-аналітичній діяльності. «Римський клуб» та його експертно-аналітичні звіти в дослідженні світових політичних процесів та стратегуванні розвитку держав. Діяльність української філії «Римського клубу».

Статус експерта і експертної оцінки в прогнозуванні розвитку політичної сфери. Експертний метод політичного прогнозування, різновиди методу. Індивідуальні експертні оцінки: експертне опитування та метод інтерв'ю, аналітичний метод, кабінетне дослідження (desk research), метод індивідуального мозкового штурму. Помилки в роботі експерта та їх подолання. Методи колективної експертної оцінки: метод суду, метод експертних комісій, метод «мозкового штурму» та його модифікації, метод Дельфі.

Сценарій як технологія. Теоретичне осмислення сценарного мистецтва в людській діяльності. Засади прогностичного сценарування та особливості сценарного підходу. Прогностичний сценарій у практиці політичного прогнозування. Складові сценарного прогнозу. Пошук системного визначення та вирішення стратегічних проблем у сценарії. Методи розробки сценаріїв. Сильні та слабкі сторони сценарного аналізу. Відмінності між сценарієм і прогнозом. Специфіка методики і алгоритмів застосування методу сценаріїв. Експертний аналіз тенденцій розвитку світової системи та сценарування. Євроцентристська, західноцентристська та східноцентристська концепції світу. Моделі геополітичного унілатералізму та плюралізму світу. Геополітичні сценарії майбутнього світоустрою. Роль прогностичних сценаріїв у діяльності ООН, ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій

Технології прогнозування державного розвитку в сучасних політологічних дослідженнях.

Політична система суспільства та її інститути як провідний об'єкт експертно-аналітичної діяльності в політичній сфері. Демократія як «політичний проект». Майбутнє демократії. Аналіз громадської думки стосовно політичних проблем як фактор впливу на політичні рішення. Експертні дослідження громадської думки. Експертно-аналітичне пізнання механізмів виникнення, ескалації та подолання політичних конфліктів. Уникнення конфліктів засобом прогнозування. Інформаційно-аналітичне супроводження виборчої кампанії. Екзит-пол і його прогностичний потенціал. Передбачення і забезпечення результатів виборчих кампаній. Вивчення електоральної поведінки виборців. Організація і управління виборчим процесом. Теорія «спіралі мовчання» Е. Ноель-Нойман: сутність і передумови розробки. Перспективні моделі подолання «спіралі мовчання» в сучасних суспільствах..

Метод «Форсайт-проєкту», його співвідношення з прогнозуванням. Переваги форсайт-технологій. Історія застосування форсайту. Технології форсайту в сучасних західних країнах. Особливості форсайту в Японії, Великобританії, Нідерландах, Франції. Форсайт в сучасній Україні. Форсайт М. Згуровського.

Рекрутування політичних лідерів та передбачення їх впливу на зміну політичної ситуації в країні. Врахування досвіду політичного лідерства в західних країнах в осучасненні інституту лідерства в Україні.

Підготовка політичних рішень щодо зовнішньої політики держави, аналіз та прогнозування їхніх можливих наслідків. Оцінка політичних ризиків країни стосовно сфери її зовнішньополітичної стратегії за напрямками економічної, військово-політичної, соціально-культурної, інформаційної тощо діяльності. Інформаційно-аналітична підтримка політичних рішень. Прогностичні можливості сучасної інформаційно-комунікативної системи. Реалізація прогностичної діяльності владних інституцій держави щодо її участі у міжнародній політиці. Праця Рогіта Бгаргави «Неочевидне: як передбачити майбутнє, аналізуючи тренди».

Діяльність аналітичних структур у дослідженні майбутнього розвитку держав та світової політики.

Роль та місце «фабрик думки» («think tanks») в сучасному політичному процесі як на

загальносвітовому рівні, так і на державному рівні. Проблема інтелектуального забезпечення супроводу політики. Еволюція експертно-аналітичних організацій у світовій політичній практиці. Фабрики думки в системі політичних акторів: загальний досвід діяльності західних країн, Китаю, Японії. Аналітичні структури США та сучасні тенденції їх розвитку (Brookings Institution, Hoover Institute of war revolution and peace, US Institute of peace, RAND Corporation, Heritage foundation). Відмінні риси мозкових центрів від традиційних науково-дослідницьких установ та центрів публічної політики. Типологія мозкових центрів (центри фундаментальних досліджень; центри, що працюють за контрактом; центри впливу «у суспільних інтересах»; інститути політичних досліджень; центри, що працюють «на відкритому ринку» та інш.). Функції, ресурси та форми участі мозкових центрів у сучасній інформаційній політиці. Методики оцінки впливовості аналітичних центрів.

Специфіка українських фабрик думки. Вплив мозкових центрів на реалізацію політики в різних сферах суспільного життя України. Провідні вітчизняні мозкові центри: «Центр Разумкова», Український незалежний центр політичних досліджень, Інститут світової політики, Центр оперативно-стратегічного аналізу. Діяльність аналітичних установ в Україні та проблема їх політичної ангажованості. Експертно-аналітичний супровід виборчих кампаній та електоральні дослідження в діяльності вітчизняних аналітичних центрів. Перспективи розвитку аналітичних центрів в Україні на державному рівні, місцевому самоврядуванні, бізнесі та політиці.

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д ф.	з/дист ф.	
1	Предмет, метод сучасної політичної науки як наукова проблема	2		<i>щотижня</i>
2	Проблема влади в сучасних політологічних дослідженнях	2		<i>щотижня</i>
3	Проблематика глобалізації в сучасних геополітичних дослідженнях	2		<i>щотижня</i>
4	Рівні та типології конфлікту.	2		<i>щотижня</i>
5	Проблематика світового порядку в сучасних міжнародних відносинах та геополітиці.	2		<i>щотижня</i>
6	Проблема лідерства США к. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. в сучасних дослідженнях світової політики	2		<i>щотижня</i>
7	Інформаційні технології в сучасних політологічних дослідженнях	2		<i>щотижня</i>
8	Політичний конфлікт та війна у фокусі уваги сучасної політичної думки			<i>щотижня</i>
9	Прогностика та проблеми політичного прогнозування в сучасній науці.	2		<i>щотижня</i>
10	Діяльність аналітичних структур у дослідженні майбутнього розвитку держав та світової політики.	2		<i>щотижня</i>
Разом		20		

6. Теми семінарських занять

№ з/м	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д ф.	з/дист ф.	

1	<p>Тема 1. Національні політологічні школи у дослідженнях інституціонального розвитку західних країн.</p> <p>Питання до обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття національних шкіл та стилів в дослідженні політичного розвитку країн. 2. Історичні особливості розвитку англосаксонської та європейсько-континентальної політологічних шкіл. 3. Специфіка сучасної західної політології. 4. Українська політична наука: історія становлення, сучасні виклики та перспективи розвитку. 	2		<i>раз у два тижні</i>
	<p>Тема 2. Демократія і демократизація політичного життя як актуальна проблема сучасної політичної науки.</p> <p>Питання до обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Багатоаспектність демократії як соціально-політичного і правового явища. 2. Основні концепції демократії: класична, ліберальна, соціальна, представницька, плюралістична, елітарна, плебісцитарна, партиципаторна та ін. 3. Феномен деліберації. Теорія деліберативної демократії. 4. Електоральна демократія: сутність феномену та перспективи впровадження в політичній практиці. 5. Проблема громадської участі в державотворчих процесах. Теорія безшумної (тихої) революції Р. Інглхарта та її роль в активізації процесів демократизації. 6. Американська політологія про перспективи демократії. Тімоті Снайдер та його праця «Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка». Енн Епплбаум та її доповідь «Корпорація «Автократія». 	2		<i>раз у два тижні</i>
2	<p>Тема 3. Схід і Індो-Тихоокеанський регіон у сучасних дослідженнях світової політики та геополітики</p> <p>Питання до обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Традиційна парадигма ролі Сходу у світовій геополітичній системі. Формування нової азійської моделі і нової азійської ідеї. Праця Джо Стадвелла «Чому Азії вдалося». 2. Концепції «вестернізації» та «тихоокеанізації» у формуванні моделі 	2		<i>раз у два тижні</i>

	<p>азійського регіону як рівновеликого Заходу. Праця Г. Рахмана «Вестернізація».</p> <p>3. Китай в працях сучасних дослідників: Франк Зірен «Майбутнє? Китай!», Деніел Белл «Китайська модель. Політична меритократія та межі демократії» та ін. Сутність геополітики Китаю.</p> <p>4. Японія у пошуках нової ідентичності. Вплив Японії на сучасні геополітичні процеси. Праці Сергія Корсунського «Зовнішня політика в епоху трансформацій», «Як будувати відносини з країнами Азії», «Як нації відновлюються: досвід Східної Азії».</p>			
3	<p>Тема 4. Інформаційні війни в сучасних політологічних дослідженнях</p> <p>Питання до обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інформаційна війна як форма протиборства сторін. Причини виникнення та принципи інформаційних війн. Логіка та механізми інформаційної війни. 2. Архетипи інформаційних війн та їх інтелектуалізація. 3. Типи інформаційних війн. Геополітичне інформаційне протиборство. 4. Аналітика в інформаційних комунікаціях. Технології спіндокторінгу в умовах кризи інформаційного супроводу міжнародних відносин. Праця Сергія Гурієва та Деніела Трейсмана «Спін-диктатури. Як змінюється обличчя тиранії в ХХІ столітті». 5. Фальсифікація історії як метод інформаційного протиборства держав. 6. Україна в системі інформаційних війн сучасної світової політики. Праця Дмитра Кулеби «Війна за реальність. Як перемагати у світі фейків, правд і спільнот». 	2		<i>раз у два тижні</i>
4	<p>Тема 5. Технології прогнозування державного розвитку в сучасних політологічних дослідженнях.</p> <p>Питання до обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична система суспільства та її інститути як провідний об'єкт експертно-аналітичної діяльності в політичній сфері. 2. Майбутнє демократії. Феномен громадської думки в сучасних політологічних дослідженнях. 	2		<i>раз у два тижні</i>

	<p>3. . Передбачення і забезпечення результатів виборчих кампаній. Вивчення електоральної поведінки виборців. Теорія «спіралі мовчання» Е. Ноель-Нойман: сутність і передумови розробки. Перспективні моделі подолання «спіралі мовчання» в сучасних суспільствах.</p> <p>4. Рекрутування політичних лідерів та передбачення їх впливу на зміну політичної ситуації в країні. Врахування досвіду політичного лідерства в західних країнах в осучасненні інституту лідерства в Україні.</p> <p>5. Прогностичні можливості сучасної інформаційно-комунікативної системи. Праця Рогіта Бгаргави «Неочевидне: як передбачити майбутнє, аналізуючи тренди».</p>			
Разом		10		

7. Самостійна робота

№ змістового модуля	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	
		о/д.ф.	з.ф.
1	<p>1. Особливості англосаксонського стилю дослідження політики. Сучасна американська політична наука та її методологія. Академічна політологія в США.</p> <p>2. Міждисциплінарні дослідження в сучасній політології.</p> <p>3. Специфіка німецької та французької шкіл політичної думки.</p> <p>4. Вітчизняна політологія к. ХХ ст. – поч. ХХІ ст., особливості сьогоденної української політичної науки. Утвердження політології як навчальної вузівської дисципліни, розвиток фундаментальних досліджень (філософія та соціологія політики, конфліктологія, етнополітологія, партологія, кратологія, прикладна політологія та ін.). Підвищення ролі і значущості науки про політику на сучасному етапі світового соціального розвитку, політичного і духового оновлення України</p>	15	
2	<p>1. Світовий порядок як силова структура світу та віддзеркалення балансу сил. Проблематика світоустрою у праці Генрі Кіссінджера «Світовий порядок».</p> <p>2. Феномен «пастки Фукидіда» та його аналіз у праці Г. Аллісона «Приречені воювати».</p>	15	
3	<p>1. Традиційні класичні та сучасні війни. Традиційна та сучасна політологія про проблематику війни та миру.</p> <p>2. Опрацювати на власний вибір одну з таких наукових робіт: Мері Келдор «Старі та нові війни. Організоване</p>	15	

	насилля в глобальну епоху»; Б. Парахонський та Г. Яворська «Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл»; В. Горбулін «Світова гібридна війна: український фронт».		
4	<ol style="list-style-type: none"> Еволюція експертно-аналітичних організацій у світовій політичній практиці. Фабрики думки в системі політичних акторів: загальний досвід діяльності західних країн, Китаю, Японії. Аналітичні структури США та сучасні тенденції їх розвитку. Відмінні риси мозкових центрів від традиційних науково-дослідницьких установ та центрів публічної політики. Типологія мозкових центрів Функції, ресурси та форми участі мозкових центрів у сучасній інформаційній політиці. Методики оцінки впливовості аналітичних центрів. Специфіка українських фабрик думки та їх плив на реалізацію політики в різних сферах суспільного життя України. Діяльність аналітичних установ в Україні та проблема їх політичної ангажованості. 	15	
Разом		60	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ з/м	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Опитування. Відповіді на семінарах	<u>Семінари №1,2</u>	<p>5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція</p> <p>4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.</p> <p>3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою</p>	10

			викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання №1	<u>Студент виконує на вибір одне із зазначених завдань:</u> Реферативний аналіз доповіді Енн Епплбаум «Корпорація «Автократія».	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; глибокі аналітичні висновки; розробка відповідної презентації з візуальним супроводом матеріалу на слайдах 4 бали – робота в загальних рисах повна, але є деякі неточності, фрагментарність викладу; у презентації відсутній візуальний супровід та метеріал поданий стисло 3 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; відсутність презентації 2-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15
2	Опитування. Відповіді на семінарі	<u>Семінар №3</u>	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить	5

			поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання №2	Оглядовий аналіз однієї з запропонованих праць (на власний вибір студента): - Бен Шапіро «Як зруйнувати Америку за три прості кроки» - С. Корсунський «Як будувати відносини з країнами Азії» - С. Корсунський «Як нації відновлюються: досвід Східної Азії»	10-9 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; глибокі аналітичні висновки; розробка відповідної презентації з візуальним супроводом матеріалу на слайдах 8-6 балів – робота в загальних рисах повна, але є деякі неточності, фрагментарність викладу; у презентації відсутній візуальний супровід та матеріал поданий стисло 5-3 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; відсутність презентації 2-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	10
Усього за ЗМ 2 контрольні заходи в	2			15
3	Опитування. Відповіді на семінарі	<u>Семінар №4</u>	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь	5

			<p>змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може</p> <p>1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність</p>	
	<p>Практичне завдання №3</p>	<p><u>Оглядовий аналіз однієї з запропонованих праць</u> (за власним вибором студента):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Шон Макфейт «Нові правила війни. Перемога в епоху тривалого хаосу». - Б. Парахонський, Г. Яворська «Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл» - В. Горбулін «Світова гібридна війна: український фронт» - С.Гурієв, Д. Трейсман «Спін-диктатури. Як змінюється обличчя тиранії в XXI столітті». 	<p>10-9 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; глибокі аналітичні висновки; розробка відповідної презентації з візуальним супроводом матеріалу на слайдах</p> <p>8-6 балів – робота в загальних рисах повна, але є деякі неточності, фрагментарність викладу; у презентації відсутній візуальний супровід та матеріал поданий стисло</p> <p>5-3 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; відсутність презентації</p> <p>2-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу</p>	<p>10</p>
<p>Усього за ЗМЗ контр. заходів</p>	<p>2</p>			<p>15</p>
<p>4</p>	<p>Опитування. Відповіді на семінарі</p>	<p><u>Семінар №5</u></p>	<p>5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція</p> <p>4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.</p>	<p>5</p>

			<p>3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може</p> <p>1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність</p>	
	Практичне завдання №4	Розгорнутий аналіз методу Форсайт та його кейсу практичного застосування М. Згуровським.	<p>10-9 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; глибокі аналітичні висновки; розробка відповідної презентації з візуальним супроводом матеріалу на слайдах</p> <p>8-6 балів – робота в загальних рисах повна, але є деякі неточності, фрагментарність викладу; у презентації відсутній візуальний супровід та метеріал поданий стисло</p> <p>5-3 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; відсутність презентації</p> <p>2-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу</p>	10
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Тести	Тести розміщено у Moodle	1 бал за кожну правильну відповідь. На проходження тесту дається 20 хвилин і одна спроба	20
	Практичне завдання	<u>Індивідуальне дослідницьке завдання.</u> Передбачається розробку студентом певної теми, яка або надається викладачем із запропонованого переліку, або формулюється студентом відповідно до вподобань до тем курсу за узгодженням з викладачем. Виконання завдання є творчо-дослідницькою роботою з оглядом сучасних наукових розвідок щодо обраної теми. Робота виконується самостійно і полягає в актуалізації набутих студентом знань з курсу, застосуванні вмінь та навичок працювати з науковою літературою, аналізувати та узагальнювати матеріал, робити і формулювати власні висновки та пропозиції. Детальні вимоги до написання роботи, її структурного оформлення тощо викладено на відповідній сторінці Moodle.	20-18 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, професійне оперування необхідною термінологією та теоретичними поняттями, висока аргументованість викладу матеріалу, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; розробка презентації з відповідним візуальним супроводом; використання багатьох джерел та низки публікацій, в тому числі і закордонних видань 17-14 – положення та висновки недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна; розробка презентації з відповідним візуальним супроводом 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика; стисла презентація 9-5 - відсутня чітка структура, описовий характер презентація дуже стисла і без візуалізації 4-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Вегеш М. Актуальні проблеми політичної науки. Матеріали до лекцій для аспірантів Ужгородського національного університету. Ужгород, 2022. 163 с.
2. Історія політичної думки України: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 632 с.
3. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник: у 2-х т. / Н. М. Хома, С. А. Дмитрашко та ін. Львів: «Новий Світ-2000», 2017. Т.2. 535 с.
4. Шляхтун П. П. Політологія. Історія та теорія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 472 с.

Додаткова

1. Актуальні проблеми політичної науки / Ужгор. нац. ун-т, кафедра політології; Редкол.: С. А. Асланов, М. М. Вегеш (відповідальний за випуск), М. О. Лендбел, Ю. О. Остапець, М. М. Палінчак, К. Т. Червеняк]. Випуск перший. Ужгород: «ФОРМ Сабов А. М.», 2017. 160 с.
2. Актуальні проблеми політичної науки / Ужгор. нац. ун-т, кафедра політології і держ. управл.; Редкол.: С. А. Асланов, М. М. Вегеш (відповідальний за випуск), М. О. Лендбел, Ю. О. Остапець, М. М. Палінчак, К. Т. Червеняк]. Випуск другий. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 213 с.
3. Актуальні проблеми політичної науки / Ужгор. нац. ун-т, кафедра політології і держ. управл.; Редкол.: С. А. Асланов, М. М. Вегеш (відповідальний за випуск), М. О. Лендбел, Ю. О. Остапець, М. М. Палінчак, К. Т. Червеняк]. Випуск третій. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 228 с.
4. Актуальні проблеми політичної науки / Ужгор. нац. ун-т, кафедра політології і держ. управл.; Редкол.: С. А. Асланов, М. М. Вегеш (відповідальний за випуск), М. О. Лендбел, Ю. О. Остапець, М. М. Палінчак, К. Т. Червеняк]. Випуск четвертий. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 212 с.
5. Актуальні проблеми політичної науки / Ужгор. нац. ун-т, кафедра політології і держ. управл.; Редкол.: С. А. Асланов, М. М. Вегеш (відповідальний за випуск), М. О. Лендбел, Ю. О. Остапець, М. М. Палінчак, К. Т. Червеняк]. Випуск п’ятий. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 194 с.
6. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К.: Генеза, 2006. 400с.

7. Гурієв С, Трейсман Д. Спін-диктатори. Як змінюється обличчя тиранії в XXI столітті / Сергій Гурієв, Деніел Трейсман; пер. з англ. О. Бершадської. Київ : видавництво Букшеф, 2023. 432 с.
8. Закарія Ф. 10 уроків для світу після пандемії / пер. з англ. А. Марковська та О. Смельянова. Київ : Наш Формат, 2021. 264 с.
9. Зірен Франк. Майбутнє? Китай! / Франк Зірен. К.: ДП «Бурда-Україна», 2021. 352 с.
10. Корсунський С. Як нації відновлюються: досвід Східної Азії. Київ : Віват, 2023. 192 с.
11. Корсунський С. Як побудувати відносини з країнами Азії. Київ : Віват, 2021. 288 с.
12. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. Київ : Віват, 2020. 256 с.
13. Стадвелл Дж. Чому Азії вдалося. Успіхи і невдачі найдинамічнішого регіону світу / пер. з англ. О. Цехановська. К. : Наш Формат, 2022. 448 с.
14. Тімоті Снайдер. Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка / перекл. з англ. Г. Герасим. Львів : Човен, 2020. 392 с.
15. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу / Р. Хаас; пер. з англ. М. Климчук. Київ: Основи, 2019. 376.
16. Фергюсон Ніл. Площі та вежі: Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку. Київ : Наш формат, 2022. 552 с.
17. Шапіро Бен. Як зруйнувати Америку за три прості кроки / пер. з англ. Г. Шпак. Київ : Наш Формат, 2021. 240 с.
18. Asia's New Geopolitics: Military Power and Regional Order. The International Institute for Strategic Studies. Arundel House, 6 Temple Place, London. 235 p.
19. Davies William. Nervous States: Democracy and the Decline of Reason. W. W. Norton & Company, 2018. 272 p.
20. Joseph S. Nye. Soft Power and Great-Power Competition. Shifting Sands in the Balance of Power Between the United States and China. Cambridge, MA, USA Springer, 2023. 187 p.

10. Інформаційні ресурси

1. Актуальні проблеми політики. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/166>
2. Горбатенко І. Політична наука і освіта в Україні: передумови виникнення, процес становлення, перспективи розвитку: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.01 [Електронний ресурс]. URL: [https://www.youtube.com/watch?v=_bgPy--bDqE](http://www.nbuv.gov.ua/_scripts/wwwi32.exe/[in=_scripts/ep.in] / I. Горбатенко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2007. – 20 с.
3. Згуровський М. Форсайт Економіки України: 2015-2030 роки URL: <a href=)
4. Зовнішня політика у постбіполярному світі (Аналіз. Проблеми. Прогнози) : моногр. [Електронний ресурс] / наук. ред. д. іст. наук, проф. С. С. Трояна. К., 2014. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi47/0037914.pdf>
5. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України: Навч. Посібник, Київ, 2011. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-149.html>
6. Осін В. Пошуки суб'єктності української політології: між «великим» і «малим» колоніалізмами / В. Осін [Електронний ресурс] // Спільне/ Commons. Журнал соціальної критики. 2015. 10 листопада. URL: <http://commons.com.ua/poshuki-sub-yejktnosti-ukrayinskoji-politologiyi-mizh-velikim-i-malim-kolonializmami/#return-note-22562-1>
7. Рафальський О. Політична наука в Україні: здобутки та перспективи URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/rafalskyi_politychna.pdf
8. Рудич Ф. Політична наука в Україні: стан і перспективи. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11602/01-Ryduch.pdf?sequence=1>

-
9. Форсайт соціально-економічного розвитку України: горизонти 2020, 2030 роки.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WCI9yyilXhs>
  10. InterPolis. Міжнародні та політичні дослідження. URL : <http://heraldiss.onu.edu.ua/>
  11. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL:
<https://razumkov.org.ua/>
  12. Applebaum Anne. Autocracy Inc: How the World's Authoritarians Work Together | 19th Annual Lipset Lecture <https://m.youtube.com/watch?v=ShMiOJdrtcM>

11. РЕГУЛЯЦІЯ І ПОЛІТИКИ КУРСУ

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску.

Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності. Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.

Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перепарафразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу). Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Цифрова повнотекстова база даних англійської наукової періодики JSTOR: <https://www.jstor.org/>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті. Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Під час виконання заходів контролю (термінологічних диктантів, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання. Визнання результатів неформальної/інформальної освіти. Процедура врахування результатів, отриманих здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти, регулюється Положенням Запорізького національного університету про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (2022 р.). https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_znu_pro_poryadok_viznannya_rezul_tat_v_navchannya.pdf

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

Комунікація. Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є Moodle. Важливі повідомлення загального характеру – зокрема, оголошення про терміни подання контрольних робіт, коди доступу до сесій у Zoom та ін. – регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити студентів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на сторінці курсу у Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа з позначкою «Важливо» на адресу ngml@ukr.net. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2024-2025 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою: <https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/yaбyк4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydb6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марти Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

**УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ
КОРУПЦІЇ**

Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія:

(061) 227-12-76

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ.

Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ.

Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з

08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):

<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю

<https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ:

<http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:

<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ):

<http://sites.znu.edu.ua/confucius>